

2 ● Konec hladu

CÍLE: Žáci si uvědomují globální charakter problému. Jsou schopni diskutovat o konkrétních příčinách hladu ve světě a dopadech těchto skutečností na životy lidí. Chápu propojenost problémů, zejména potom hladu a chudoby. Uvědomují si vliv infrastruktury, vzdělání a klimatických podmínek na ekonomickou situaci jedince. Žáci chápu úskalí dlouhodobých a krátkodobých řešení a dokáží zhodnotit konkrétní formy rozvojové pomoci.

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Člověk a společnost – výchova k občanství (globální problémy světa)
- Člověk a příroda – zeměpis (regiony světa)
- Člověk a zdraví – výchova ke zdraví

POMŮCKY: dataprojektor, PC, tabule, křída, kalkulačka, papír, tužka, příloha č. 1 (fotografie), příloha č. 2 (příběh rodiny), příloha č. 3 (popis rolí), příloha č. 4 (rozvojové projekty)
Přílohy naleznete na konci lekce.

Cíl OSN:

Vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství.

Tento cíl velmi úzce souvisí s cílem prvním, tedy s bojem proti chudobě. Hlavní příčinou hladu ve světě není totiž nedostatek potravin, ale především chudoba. Na světě existuje mnoho regionů, ve kterých není potravin dostatek, a proto je pro místní obyvatele daleko obtížnější si je opatřit. Pokud lidé nemají dostatek financí na nákup potravin, jsou závislí na tom, co si sami dokáží vypěstovat. V případě špatné úrody či nepřízně počasí potom hladoví. Velký problém je také přístup k půdě a vodě. Pokud lidé nevládnou žádnou půdu, nemají možnost si něco vypěstovat a jsou odkázáni na nákup potravin. Stále více oblastí se také potýká s nedostatkem vody – voda chybí nejen pro zavlažování polí, ale i lidem samotným. Mnozí lidé proto musí každý den ujít několik kilometrů, aby si vodu opatřili. Tyto skutečnosti souvisí s dalšími faktory, například se vzděláním. Nedostatečné vzdělání komplikuje mnoha lidem přístup na pracovní trh, a s tím i cestu k lepším příjmům a možnostem.

Druhý cíl usiluje o odstranění všech forem podvýživy a snaží se zajistit přístup všem lidem k bezpečné a dostačující stravě po celý rok. To se týká především chudých lidí a podvýživou ohrožených skupin, jako jsou děti, těhotné a kojící ženy a staří lidé. OSN klade důraz na podporu menších zemědělců, rodinných farmářů a dalších komunitních aktérů, a to skrze zajištění bezpečného a spravedlivého přístupu k půdě, výrobním

zdrojům, informacím a finančním službám. OSN podporuje udržitelný způsob zemědělství, tedy například šetrné postupy pro zvýšení produktivity, zachování rozmanitosti plodin a ochranu ekosystémů. Tím chce docílit zmenšení dopadu klimatické změny, jako jsou extrémní sucha, záplavy a další přírodní katastrofy, které výrazně ovlivňují kvalitu a výnosnost půdy. Důležitým bodem v souvislosti s klimatickou změnou je také snaha o adaptaci na její konkrétní důsledky. S tím souvisí vývoj nových technologií a agrárních postupů. Ve všech zmíněných bodech je podle OSN klíčová mezinárodní spolupráce a řádné fungování zemědělských a potravinářských trhů.

Plné znění SDG 2 naleznete [zde](#).

**VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
ZDE.**

**KOMIKS:
„PANENKA“**

**VIDEO: CÍL 2:
„KONEC HLADU“**

1. Když je hlad...

 5 min

POMŮCKY: dataprojektor, PC, tabule, křída, příloha č. 1 (fotografie)

Podle agentury WHO (World Health Organization) trpí po celém světě hladu více než 820 milionů lidí (2018). Nejvíce hladovějících se nachází v Asii a Africe, celosvětově to je jeden člověk z devíti. Stále více organizací a iniciativ se snaží tuto situaci zlepšit, za poslední dekády byl v tomto směru učiněn obrovský pokrok. Mnohé skutečnosti ale naopak situaci zhoršují – změna klimatu, konflikty či nedostatek vody nadále komplikují snahy učinit hlad minulostí. Faktorů vedoucích k lokálnímu nedostatku potravin je mnoho a jsou vzájemně propojené. Fotografie v příloze č. 1 dokumentují z různých perspektiv obtížnou potravinovou situaci v několika rozvojových zemích.

ÚKOL: Bez komentáře promítněte žákům fotografie z přílohy č. 1. Zeptejte se, zda dokáží odhalit téma dnešní hodiny a nechte zaznít několik nápadů. Poté napište na tabuli slovo „hlad“. Můžete přidat i informaci o tom, že hladem trpí jeden z devíti lidí na světě. Promítněte fotografie znovu, tentokrát se ale u každé zastavte. Nechte žáky vykřikovat. Co vidí? Na tabuli vytvořte jednoduchou myšlenkovou mapu z nápadů.

2. Hladová hra

 25 min

POMŮCKY: kalkulačka, papír, tužka, příloha č. 2 (příběh rodiny), příloha č. 3 (popis rolí)

Mnozí z nás si jen těžko dovedou představit opravdový nedostatek jídla. Naše obchody jsou plné čerstvého jídla, a i ti nejhudší mají v naší společnosti možnosti, jak si jídlo opatřit. Realita je ale v mnoha oblastech na světě úplně jiná. Lidé musí často volit například mezi jídlem a léky. Nebo mezi vzděláním a zdravím. Rodinný rozpočet musí vystačit pro potřeby všech členů rodiny. Jako například rozpočet rodiny Nwadioro z jižní Nigérie, se kterou se seznámíme v této aktivitě.

Zdravotní péče, jídlo, oblečení, vzdělání – to vše je pro nás samozřejmostí. Skrze simulační hru si žáci nyní vyzkouší, jak problematické může být zajištění základních potřeb. Vyzkouší si, jak je obtížné hospodařit s penězi a zajistit všem členům rodiny to, co potřebují. Rodinný rozpočet se v našem případě odvíjí od zajištění dostatku jídla pro všechny. Nedostatečná a nevyvážená strava totiž vede k podvýživě, která má za následek celou řadu problémů a zdravotních komplikací.

ÚKOL: Stručně žákům vysvětlíte princip simulační hry. Pracovat budete v pětičlenných skupinách. Každá skupina představuje rodinu, každý žák jednoho člena rodiny. Jejich úkolem bude rozdělit týdenní obnos peněz tak, aby byl pro každého dostatek jídla a prostředků k zajištění dalších potřeb. Každý člen rodiny má své povinnosti, touhy, strategie a představy o budoucnosti. Je proto třeba spolupracovat a rozpočet sestavit tak, aby byli všichni členové rodiny spokojeni.

KROK 1: Rozdělte žáky do pracovních skupin, žádná by neměla mít více než pět členů. Každé skupině rozdejte příběh rodiny Nwadioro (příloha č. 2). Aby se jim dobře četl, dejte do každé skupiny alespoň dvě kopie. Nechte žáky text v klidu přečíst a seznámit se se situací.

KROK 2: Nyní žáky vyzvěte, aby si mezi sebou rozdělili jednotlivé role. Těch je celkem pět – maminka, dědeček, starší syn, mladší syn a dcera. Pokud je v některé skupině méně žáků, můžete vynechat roli mladšího syna, případně mladší syn + dcera. V takovém případě adekvátně upravte i rozpočet. Rozdejte žákům popis rolí (příloha č. 3), kde jsou uvedené potřeby jednotlivých členů domácnosti.

KROK 3: Nechte žáky seznámit se se svou rolí. V rámci skupiny si poté stručně sdělí, kdo je jejich postava, jaké potřeby a přání má a jaké povinnosti v rámci rodiny zastává. Poté je nechte navázat diskuzí. Ponechte jim dostatek času na sestavení rozpočtu – měli by se v rámci

skupiny domluvit, co si koupí, co je pro rodinu opravdu důležité a bez čeho se nelze obejít. Na závěr si společně odpovězte na následující otázky:

- Dostali všichni to, co chtěli?
- Bylo pro vás obtížné se domluvit? Proč?
- Které věci jste vyřadili jako první?
- Které věci na seznamu vám přišly nejdůležitější?
- Byla přání vaší postavy tím nejdůležitějším, nebo jste dali přednost potřebám někoho jiného?
- Jste spokojeni s nákupem?
- Jak myslíte, že byla hra reálná? (reálnost hry se dá ukázat škálou rukou – od země nereálná po svou výšku velmi reálná)

PRAKTICKÝ TIP: Pokud zbyde čas, můžete si zrekapitulovat i práci ve skupině. Využít můžete následující otázky:

- Jak se vám ve skupině domlouvalo?
- Kdo byl dominantní a proč?
- Jak rovnoměrně jste si ve skupině předávali slovo a proč?
- Proč se nedostali všichni ke slovu?
- Co by pomohlo, abyste se domluvili lépe?

3. Rozvojová spolupráce

 15 min

POMŮCKY: dataprojektor, PC, příloha č. 4

Pro mnoho rodin a lidí na světě je obtížné zajistit dostatek jídla. Naštěstí existuje mnoho rozvojových organizací a programů, které se snaží pomoci a zajistit lidem udržitelný zdroj příjmů a/nebo potravy. Forem spolupráce je mnoho, všechny ale usilují o dlouhodobé řešení problémů. V následující aktivitě si některé představíme.

ÚKOL: Ponechejte skupiny, nenechte žáky vypadnout ze svých rolí. Promítněte přílohu č. 4, ve které naleznete stručný popis tří reálných projektů. Z nabízených programů si každá skupina (rodina) vybere jeden, který by jim mohl nejlépe pomoci z jejich situace. Společně diskutujte, jak může konkrétní program změnit rodině život. Můžete využít následující otázky:

- Proč jste si vybrali zrovna tento projekt?
- Jaké jsou jeho největší výhody?
- Přináší sebou i nějaká rizika?
- Co je třeba splnit, abyste se projektu mohli zúčastnit?

PRAKTICKÝ TIP: Lekci můžete uzavřít promítnutím „mapy hladu“, jež zpracovala agentura OSN World Food Programme. Na této mapě se přehledně dozvíte, které země jsou hladem a podvýživou nejvíce postižené. Naleznete ji [zde](#).

Užitečné odkazy:

Animovaný dokument "Poor Us" (AJ) – <https://www.youtube.com/watch?v=TxbmjDngois&t=173s>

Iniciativa Zachraň jídlo – <https://zachranjidlo.cz/kolik-se-plytva/>

Fakta o hladu – <http://www.rozvojovka.cz/hlad>

Použité zdroje:

<https://www.expatisan.com/cost-of-living/country/nigeria>

https://www.eskimi.com/ecc/post?club_id=27361&post_id=900845

https://www.numbeo.com/cost-of-living/country_result.jsp?country=Nigeria

<https://www.who.int/choice/country/nga/cost/en/>

<https://nigerianprice.com/prices/livestock/>

<https://knoema.com/jlebqif/nigeria-healthcare-service-cost-comparison>

<https://www.unite4education.org/global-response/public-and-low-cost-private-schools-in-lagos-a-comparative-study/>

<https://www.wfp.org/publications/2019-hunger-map>

<https://www.who.int/news-room/detail/15-07-2019-world-hunger-is-still-not-going-down-after-three-years-and-obesity-is-still-growing-un-report>

<https://thecountryniger.weebly.com/>

Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí v Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Všechny fotografie naleznete ke stažení [zde](#).

Zdroj vody – Burundi

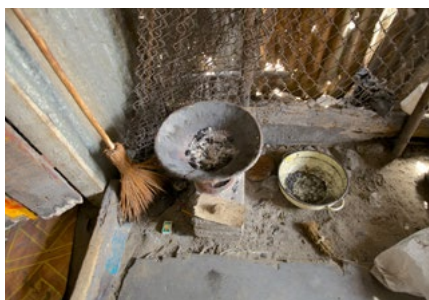
Večeře pro čtyři – Malawi

Kuchyň – Indonésie

Pole – Zimbabwe

Kuchyň – Libérie

Kuchyň – Malawi

Zásoby obilí – Nepál

Zeleninová zahrada – Nepál

Pole – Kambodža

Kuchyň – Rwanda

Zásoby obilí – Somálsko

Zdroj: © Gapminder

Zdroj: © thecountryniger.com

Seznamte se s rodinou Nwadioro!

Rodina Nwadioro žije na jihu Nigérie, nedaleko jezera Oguta. Je jich doma celkem šest – maminka Anike, dědeček Chukwuma a čtyři děti. Nejstarší Nnamdi má 17 let. V šatech je potom devítiletá Ebele, úplně vpravo Lekan, tomu je jedenáct, a mamince na klíně sedí dvouletá Eniola. Bývalo jich sedm, ale loni je potkalo velké neštěstí. Tatínka v džungli uštkl had a nikdo mu už nedokázal pomoci. Ani předtím nežila rodina Nwadioro v luxusu, ale dařilo se jim alespoň sehnat jídlo a dostatek šatů. Tatínek postavil a opravoval dům – typickou stavbu z hlíny a rákosu, a hlavně díky své práci zajišťoval peníze.

Ted' se ale vše změnilo. Všichni se museli hodně uskromnit – méně peněz znamená méně jídla, oblečení a možností pro všechny členy rodiny. Je čím dál složitější vyjít s novým rozpočtem – 18 000 ₦ (Nigerijská naira) na týden. To je v přepočtu asi 1 150 Kč.

Aby se všichni dosyta najedli, musí maminka nakoupit následující potraviny:

- 5 kg brambor – 3145 ₦ / 205 Kč
- 2 kg rýže – 1288 ₦ / 84 Kč
- 36 vajec – 1012 ₦ / 102 Kč
- 3x chléb – 1083 ₦ / 72 Kč
- 1 kg sýra – 2 175 ₦ / 145 Kč

Je třeba pamatovat i na to, že lidské tělo potřebuje pestrou stravu. Aby správně fungovalo (a rostlo), potřebujeme ovoce a zeleninu. Také nesmíme zapomenout na bílkoviny. Pro jejich dostatek potřebujeme maso jednou týdně.

Z následujících položek zařadte do nákupu alespoň jednu:

- 2 kg banánů – 1050 ₦ / 70 Kč
- 2 kg pomerančů – 1264 ₦ / 84 Kč
- 2 kg rajčat – 1488 ₦ / 99 Kč
- 1,5 kg masa – 2000 ₦ / 133 Kč

Další výdaje:

- návštěva lékaře s dopravou tam i zpět – 760 ₦ / 50 Kč
- léky na týden – 700 ₦ / 46 Kč
- malá kráva – 70 000 ₦ / 4 660 Kč
- velká kráva – 200 000 ₦ / 13 330 Kč
- koza – 15 000 ₦ / 1000 Kč
- moskytiéra – 2 000 ₦ / 133 Kč
- rentgen hrudníku – 1650 ₦ / 110 Kč
- doprava do nemocnice a zpět – 400 ₦ / 27 Kč
- mobilní telefon – 2000 ₦ / 133 Kč
- 1 minuta hovoru – 47 ₦ / 3 Kč
- 1 rok školy (knížky, pomůcky) – 5000 ₦ / 333 Kč
- školní uniforma (povinná) – 6000 ₦ / 400 Kč
- jízdní kolo – 10 000 ₦ / 660 Kč
- džíny – 3 800 ₦ / 250 Kč

Následující texty nakopírujte podle počtu skupin a rozstříhejte.

Maminka Anike, 32 let

Jsi hlava rodiny a musíš se postarat, aby všechno fungovalo a všichni byli zdraví a spokojení. Od smrti tatínka je tvým hlavním úkolem zajistit peníze a nakupovat jídlo. Od rána do odpoledne pracuješ ve školce a hlídáš děti dalších lidí z vesnice. Odpoledne a večer trávíš obděláváním malého pole za domem. Také máš na starost chod domácnosti – úklid, vaření, praní. Děti ti pomáhají, hlavně Nnamdi. Ten také chodí do práce a díky němu můžeš většinou nakoupit dost jídla pro všechny. Nejnáročnější je starat se o malou Eniolu – poslední dobou je hodně nemocná. Ráda bys ji vzala k lékaři, musíš ale promyslet, zda si to můžete dovolit. Cesta by trvala celý den a kromě nutných výdajů bys také přišla o výplatu – za den vyděláš přibližně 370 ₦ (24 Kč).

Zatím jí dáváš léky, které každý týden kupuješ na trhu. S nimi se to alespoň nezhoršuje.

Ráda bys také pořídila krávu – dávala by mléko a pomohla by s prací na poli. Snažíš se proto každý týden něco málo ušetřit.

Nejstarší syn Nnamdi, 17 let

Společně s maminkou máš na starost chod domácnosti. Předtím jsi chodil do školy, teď ale musíš pomoci s penězi. Od rána do večera proto pracuješ na nedaleké plantáži – sklízíš banány. Je to dřina a není za ni mnoho peněz. Jako jediný z rodiny ses naučil číst a psát, občas jim proto rád čteš z knížky.

Rád by sis zkrátil pracovní dobu a po večerech docházel do nedaleké opravny motorek. Naučili by tě řemeslo a vydělal by sis mnohem víc. Pro rodinný rozpočet by to ale znamenalo o 800 ₦ týdně méně (53 Kč).

Rád bys do rodiny pořídil moskytiéru. Během dešťů je všude plno komárů, kteří přenášejí malárii. Léky jsou velmi drahé a zřídka k dostání.

Maminka by ráda krávu, to je podle tebe příliš velký výdaj. Možná by stačila koza?

Dědeček Chukwuma, 74 let

Patříš k váženým členům vaší vesnice – díky tvým zkušenostem a moudrým radám tě mají všichni rádi. Tvá dcera Anike se o tebe stará, má ale hodně práce a málo peněz. Snažíš se pomoci, jak to jde, bohužel na práci na poli už nestačíš.

Poslední dobou se necítíš dobře – špatně se ti dýchá a hodně kašleš. Už jsi navštívil lékaře, ten ti ale neuměl pomoci. Prý by potřeboval vidět rentgen hrudníku, aby věděl, co tě trápí.

Kromě Anike máš ještě dvě dcery – obě ale žijí daleko a téměř se nevidáte. Kdyby se podařilo do rodiny sehnat mobil, mohl bys jim alespoň zatelefonovat.

Dcera Ebele, 9 let

Většinu dne trávíš ve vesnici a okolí. Pomáháš mámě s domácností, nejvíc tě baví vařit. Už ses naučila spoustu receptů a zvládneš je úplně sama. Často se také staráš o dědečka. Když je hodně práce, pomáháš i na poli. Často se stane, že na tebe nezbyde dost jídla k snídani, a to pak nemáš dost síly pracovat celý den.

Máš moc ráda, když vám Nnamdi čte z knížky. Moc ráda bys také chodila do školy a naučila se nejen číst a psát, ale i daleko víc. Chtěla by ses stát lékařkou a pomoci všem nemocným ve vaší vesnici. I v té sousední!

Jenže máma nechce, abys chodila do školy, protože bys jí pak nemohla doma pomáhat. Nejspíš by ti musela dokonce koupit kolo, abys měla, jak do školy jezdit – nejbližší škola je od tvé vesnice 15 kilometrů. Také by se ti po cestě mohlo něco stát.

Syn Lekan, 11 let

Stejně jako tvá mladší sestra většinu dne pomáháš mamince, hlavně na poli. Občas tě tvůj starší bratr vezme s sebou do práce na banánovou plantáž. Je to dřina – celý den trháš banány a bolí tě z toho ruce a záda. Můžeš ale vydělané peníze přinést mamince a to je skvělý pocit.

Rád bys začal chodit do školy a naučil se stejně jako tvůj bratr číst a psát. To bys ale nemohl pomáhat mamince. Musela by ti také koupit kolo – nejbližší škola je od tvé vesnice 15 kilometrů.

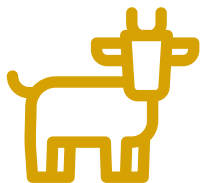
Nedávno jsi jel společně se strýcem na trh do města. U stánku s oblečením jsi viděl krásné modré kalhoty – džíny. Nebyl čas smlouvat o ceně, ale příště chceš poprosit maminku, aby ti je koupila. To by pak všichni koukali!

Schéma naleznete ke stažení [zde](#).

PŘÍLOHA Č. 4

Darujte zvíře

Kdokoli může v rámci tohoto programu zaplatit za zvíře. V rozvojové zemi díky tomuto programu obdrží konkrétní rodina živou kozu, osla či jiné zvíře. Oslík může pomoci na poli, díky němu jde práce lépe od ruky. Jeho koblížky jsou skvělé hnojivo, a dá se s nimi i topit. Kozu dává mléko, které je skvělým zpestřením jídelníčku. Dá se z něj také vyrobit sýr. Každý rok může mít koza několik kůzlat, takže za několik let se z jedné kozy stane malé stádo. To znamená více mléka, sýru a kůzlat. Nadbytečné produkty může rodina prodat a za vydělané si opatřit jiné věci – léky, oblečení či potraviny.

Nové zemědělské postupy

Cílem tohoto programu je poskytnout lidem informace o způsobech a technikách pěstování různých zemědělských plodin. Výsledek může být různý – díky novým postupům může být sklizeň bohatší, plodiny mohou být odolnější vůči suchu nebo hmyzu či lépe využívat místních zdrojů. Lidé se také mohou naučit, jak pěstovat více druhů plodin a obohatit tak svůj jídelníček. Aby bylo zemědělství udržitelné, musí se ale provádět šetrně a s respektem k přírodě. Bohatší sklizeň snižuje riziko hladu a prodejem přebytků lidé získají peníze na další potřebné věci.

Mikropůjčka

Cílem programu je poskytnout konkrétnímu člověku finanční prostředky, díky nimž bude schopen začít samostatně vydělávat peníze. Kdokoli se může zaregistrovat a po internetu půjčit peníze někomu z rozvojové země. Konkrétní žena si za ně koupí například šicí stroj, který jí umožní začít pracovat jako švadlena. Získá tím stálý příjem, z výdělku splatí půjčku a šicí stroj jí nadále zůstane. Každý příjemce může rozhodnout podle vlastního uvážení, do čeho bude investovat. Může to být cokoliv, co mu přinese stálý výdělek do budoucna – šicí stroj, kráva či tesařské náčiní.

KONEC HLADU